

Europese vogels kweken Deel 1

De tijd dat het in Nederland illegaal was om bepaalde Europese vogelsoorten in gevangenschap te houden ligt gelukkig al weer een hele poos achter ons. Inmiddels heeft een groot aantal kwekers zich er op toegelegd. De huidige importstop naar de EU voor een groot aantal exotische soorten heeft er mede voor gezorgd dat de belangstelling verder is toegenomen. Hoewel er een grote groep van deze relatief nieuwe kwekers heel succesvol is, blijkt het toch niet altijd even gemakkelijk om de overstap naar de Europese vogels te maken. Dit heeft er ook toe geleid dat er een aantal hardnekkige vooroordelen zijn ontstaan; “Europese vogels zijn overmatig ziektegevoelig en moeten in een bijna steriele omgeving worden gehouden“ is zo’n vooroordeel. “Alle kwekers gebruiken preventief medicijnen en als je zo’n vogel koopt vraag je om moeilijkheden” is een andere. In de praktijk blijkt dit echter mee te vallen en zijn er heel veel kwekers die sinds jaar en dag fantastische resultaten bereiken zonder medicatie en onder normale huisvestingsomstandigheden. In een reeks artikelen zal de Speciaalclub Europese Cultuurvogels potentiële liefhebbers op weg helpen om op een verantwoorde manier met deze soorten aan de slag te gaan. Ook hebben wij de vogelvragenrubriek van onze website www.info-sec.nl tijdelijk opengesteld voor niet-leden, wanneer er naar aanleiding van de artikelen zich nog verdere vragen aandienen. Wij hopen dat deze artikelen er toe zullen bijdragen dat meer vogelliefhebbers de weg naar de Europese cultuurvogel zullen weten te vinden. Uiteraard is een groot aantal van de algemene onderwerpen die in deze artikelen besproken worden, ook van belang voor andere vogelsoorten. In dit artikel blikken we terug op de geschiedenis van de Europese vogel als kooivogel en laten we de aanschaf en huisvesting de revue passeren.

Een beetje geschiedenis

Tot ver in de jaren negentig was alles wat betrekking had op het houden van Europese vogelsoorten geregeld in de Vogelwet 1936. Deze wet werd op 31 december 1936 ingesteld en verving de Vogelwet 1912. In Artikel 9 van de Vogelwet 1936 worden zeven vogels voor de kooi benoemd. Dit zijn de zwarte lijster (merel), de vink, de putter, de sijs, de kneu, de groenling en de geelgors. Ook de kauw werd als kooivogel aangewezen, maar deze is in 1954 onder de jachtwet gebracht. Deze soorten mochten wel ongeringd gehouden worden, maar het was verboden ze te verkopen of te vervoeren. Ook in deze begintijd hadden al heel veel vogelliefhebbers Europese vogels in de volières die niet op deze lijst stonden. Er was een continu kat en muis spel met de gezagsdragers en er was een groot geheim netwerk van vogelhouders, die elkaar vertrouwden en elkaar hielpen o.a. door het ruilen van nakweek. In die tijd waren lang niet alle vogels die werden gehouden afkomstig uit “de grote volière”. Er waren al talloze kwekers uiterst serieus bezig met het domesticeren van Europese vogels en er werden mooie kweekresultaten bereikt met o.a. de groenling, sijs, putter en de goudvink. Door het strenge repressieve beleid van de overheid in die jaren, werd de wildzang en wildvang met een Robin Hood-achtig imago omgeven. Hierdoor heeft de overheid zonder dit te beseffen er toe bijgedragen dat de opmars van de Europese vogel als kooivogel niet meer was te stuiten. Vanaf 1976 werd het mogelijk om voor de Europese kooivogels de zogenaamde K-ringen aan te vragen. Voor vogels die met deze K-ringen geringd werden, kon via de NBvV bij het ministerie van C.R.M de zogenaamde Vogelvergunning D aangevraagd worden. De afgegeven en gewaarmerkte Vogelvergunning D golden uitsluitend voor het vervoer van en naar tentoonstellingen. Tijdens de TT moest de organisatie deze

vervoersvergunningen in beheer houden. De vergunningen konden alleen aangevraagd worden voor deze zeven kooivogels. Het Vogelbesluit 1994 breidt dit aantal uit tot dertien soorten. Ook barmsijzen, goudvinken, huis- en ringmussen, spreeuwen en de zanglijsters mogen van af dit moment legaal gehouden worden. Het is dan niet meer toegestaan ongeringde kooivogels te houden. Voor de nog ongeringde kooivogels kan de houder eenmalig de zogenaamde breekring aanvragen. In 1997 vond er de lang naar uitgekeken wijziging plaats en konden alle Europese vogels onder een streng registratieregime worden gehouden. In principe is het vanaf dat moment toegestaan alle in Europa voorkomende vogels, mits deze in gevangenschap gekweekt zijn en met een erkende voeding geringd zijn, in de kooi te houden. In 2002 vervalt de Vogelwet 1936 en wordt deze vervangen door de Flora- en Faunawet. Met een laatste wijziging in 2009, waarbij voor een groot aantal vogels de voorgeschreven ringmaten werden aangepast en het registratiesysteem werd vergemakkelijkt, is er nu een regeling waar we als liefhebbers van Europese vogels goed mee kunnen leven.

Het aanschaffen van Europese cultuurvogels

Het behoeft geen betoog dat goede kweekvogels uitsluitend van goede kwekers verkregen kunnen worden. Indien u een vogelsoort zoekt die nog niet op grote schaal wordt gekweekt, is het soms even zoeken om een goed koppel te kunnen bemachtigen. De SEC en haar regionale gespreksgroepen kunnen hier wellicht een handje bij helpen. Schaf bij voorkeur jonge vogels aan, of overjarige vogels waarvan vaststaat dat ze al jongen hebben grootgebracht. Helaas worden er nog vogels in de handel aangeboden die niet van een correcte ring zijn voorzien. Let hier goed op bij de aanschaf. Elke beschadiging van ring of poot kan er op duiden dat de vogels niet in gevangenschap zijn geboren. Ideaal is het om de vogels ter plekke bij een kweker aan te schaffen. Men kan dan zien hoe de vogels er bij zitten. Is de huisvesting correct, zijn de kooien schoon en hygiënisch? Hoewel er veel bonafide vogelhandelaren zijn, houdt het kopen op beurzen en markten een zeker risico in. De beste exemplaren zult u op de vogelmarkt dan ook zelden aantreffen.

Kleine putter wildkleur (man) Foto: Piet Onderdelinden

Bij aanschaf moet op de volgende punten gelet worden:

- De vogels dienen helder uit hun ogen te kijken en strak in de veren te zitten.
- De ademhaling mag niet hoorbaar of zichtbaar zijn.
- Ze moeten een levendige indruk maken.
- Ze mogen niet schuw of gestrest zijn.
- Bij het opblazen van de borstveren moet er geen leervlek te zien zijn of gezwollen darmlussen.
- Het borstbeen mag niet scherp zijn.

- Geen ontlasting aan aars of poten.
- De meeste vogels dienen minimaal negen maanden oud te zijn om te kunnen kweken.

Liefhebbers die beginnen met Europese vogels moeten er zich van bewust zijn dat er grote verschillen zijn tussen de soorten onderling. Niet elke soort laat zich even gemakkelijk houden en kweken. Begin daarom niet meteen met de soort waarbij veel ervaring vereist is om tot goede resultaten te komen. Dat is niet goed voor uw zelfvertrouwen en uw portemonnee. Voor een beginnende kweker van Europese vogels komen de volgende soorten in aanmerking:

De groenling. Dit is een soort die snel in de kweek tot succes leidt. Deze vogel is niet extreem gevoelig voor ziekten en kan zowel in een volière als in een kweekkooi worden gehouden. De zang van de groenling stelt niet echt veel voor. Er zijn vele kleurmutaties beschikbaar. Groenlingen kunnen met een aantal soorten samen in een gemengde volière worden gehouden.

De sijs. Zeer tamme aanhankelijke vogel met een prachtige zang van het vroege voorjaar tot aan de rui. Ook van de sijs zijn er vele mutaties beschikbaar. De sijs kan in een gemengde volière samen met een aantal andere soorten worden gehouden. Sijzen kunnen ook zonder problemen in kweekkooien worden gekweekt.

Sijs pop Foto: Piet Onderdelinden

De goudvink is het paradepaardje onder de Europese vogels. Ook een vogel die snel vertrouwd raakt met de verzorger. Kan in een kweekvolière of ruime kweekkooi worden gekweekt. Er zijn vele mutaties van de goudvink bekend. De grote goudvink (een kweekproduct) komt als volièrevogel tegenwoordig meer voor dan de Europese kleine goudvink.

De baardman is een insecteneter die in de winter overschakelt op een fijne zaadmengeling. Deze vogel is zeer sterk en vrijwel ongevoelig voor ziekten. Het observeren van de baardman is een lust voor het oog. De baardman moet in een kweekvolière of ruime kweekkooi worden gehouden. Samen met Europese zaadeters wordt zelden een succes, omdat de zaadeters te veel eiwit (insecten) tot zich nemen en snel vervetten.

De barmsijs is altijd bij de houders van Europese vogels een geliefde kooivogel geweest. Daarom is het begrijpelijk dat hij zo'n belangrijke plaats heeft ingenomen. Met zijn rode petje en zwarte beffe is het een schitterend vogeltje. In de natuur hebben de overjarige mannen tevens een fel rode borst. In gevangenschap verdwijnt deze mooie rode kleur, tenzij men caroteen of cantaxantine bijvoedert. Kwekers die barmsijsen houden zijn gefascineerd door de vitaliteit van het vogeltje.

Uiteraard zijn bovenstaande vogels niet één pot nat. Elke soort heeft zijn specifieke eigenschappen en eigen methode om in conditie te blijven om zo tot kweekresultaten te

komen. Het zou te ver gaan om in deze artikelenreeks elke vogel in detail te behandelen. De speciaalclub heeft een uitgebreide reeks boeken uitgebracht waarin u alle informatie over specifieke vogelsoorten kunt vinden. Uitgebreide informatie hoe u deze boekwerken kunt aanschaffen vindt u op onze website www.info-sec.nl.

Barmse man wildkleur Foto: Piet Onderdelinden

De huisvesting: Kweekvolières en kweekkooien

In het voorgaande werd gesproken over kweekvolières en kweekkooien. Een kweekvolière is ongeveer 70-100 cm breed, 2 meter hoog en 2 meter lang. Een kweekkooi meet ongeveer 100x100x70 cm. Voor de kleinere soorten kan eventueel met een kleinere kooi worden volstaan.

De kweek binnen

Indien uw kweekruimte zich binnenshuis bevindt, is het meestal noodzakelijk om kunstverlichting te hebben. Een gewone TL-lamp voldoet niet. Bij het gebruik van een normale TL lamp zal de vogel door de lage frequentie continu een hinderlijke flikkering waarnemen waardoor stress kan optreden. Speciale daglicht TL-lampen die een licht van een juiste samenstelling geven zijn onontbeerlijk voor een goede kweek. De kleur 840 (Philips) wordt veel gebruikt, omdat deze lamp een fris-witte kleurindruk geeft met een goede kleurweergave, eventueel in combinatie met bijvoorbeeld een iets warmere lamp als de 830 of de 827. Zorg ervoor dat u geen fouten maakt bij het opvoeren van het licht. Als de zomertijd ingaat, moet u niets aan de instellingen veranderen. Wanneer we per ongeluk de hoeveelheid licht verminderen in de aanloop naar, of tijdens de kweek, kunnen de vogels voortijdig in de rui vallen en is het kweekseizoen naar de knoppen. Het beste is gewoon het daglichtritme te volgen. Bij het kweken binnen kan de bloedluis een probleem vormen. Zorg voor kooien zonder kieren of naden. Alle verbindingen moeten zorgvuldig worden dicht gekit om de bloedluis geen schuilplaats te bieden. Als bodembedekking kan normaal schelpenzand worden gebruikt. Onder de zitstokken kan een absorberende vloerkorrel worden aangebracht, waarvan de bovenlaag één maal per week wordt vervangen. De maat van de zitstokken is afhankelijk van de pootdikte. Het wordt wel aanbevolen stokken van verschillende maat aan te brengen. Als u vogels binnenhoudt, is het van essentieel belang een goede ventilatie te hebben. Wanneer dit niet in orde is zullen zich vroeg of laat ademhalingsproblemen aandienen. Vogelverblijven van Europese vogels hoeven niet verwarmd te zijn.

De kweek buiten

Bij een kweekruimte buitenshuis komt er wat meer om de hoek kijken. In de eerste plaats moeten we er voor zorgen dat er in de volière geen plaatsen ontstaan die vochtig blijven. De

volière moeten we altijd beschermen tegen de regen. Als u het natuurlijk wilt houden, kan het plaatsen van dichte struiken aan de buitenkant van de volière al een heleboel schelen. Het aanbrengen van polycarbonaatplaten (perspex) op plaatsen waar vaak de wind en de regen vandaan komt, is ook heel effectief. Een volière voor Europese zaadeters MOET een dak hebben en dit dak dient waterdicht en goed afwaterend te zijn. Wanneer er uitsluitend insecteneters worden gehouden kan een deel van de volière onoverdekt blijven. Zorg dan wel voor voldoende plaatsen met beschutting tegen wind en regen. Omdat de meeste Europese zaadeters gevoelig zijn voor parasieten (coccidiose en atoxoplasmose), mogen er in het vogelverblijf geen plekken zijn die vochtig zijn en lang vochtig blijven. Genoemde parasieten maken buiten het vogellichaam een cyclus van vermenigvuldiging door en dit gebeurt in een vochtige omgeving. Ook hier is het aan te bevelen goed absorberend materiaal als bodembedekking te kiezen. Ideaal is het om de hele volière op een betonplaat te plaatsen. Het beton wordt gestort op een vochtwerend zeil, zodat het grondwater niet omhoog kan trekken. Ratten, muizen en insecten kunnen ook een hoop ziekten overbrengen. Knaagdieren verstoren de vogels ook wanneer ze in rust zijn. Menige vogelkweker heeft nesten verspeeld doordat muizen 's nachts de volière onveilig maakten en over de zitstokken en nesten liepen.

Er zijn een aantal zaken van groot belang om plagen en ziekten in de volière te voorkomen. Ik heb de belangrijkste op een rijtje gezet.

- Voorkom bij het construeren kieren en naden. Deze kunnen niet goed schoongemaakt worden en zijn zo een prima schuilplaats voor parasieten (bloedluis).
- Maak de volière zo, dat het reinigen snel en efficiënt kan gebeuren. Wanneer u groen in de volière wilt hebben, plaats dit dan in containers om de planten buiten de volière gemakkelijk af te kunnen spuiten.
- Voorkom morsen van voer in en buiten de volière.
- Plaats de voerplank zo dat er geen zaad buiten de volière kan vallen of waaien. Dit om te voorkomen dat andere vogels en knaagdieren hierdoor worden aangetrokken.
- Controleer de volière op plaatsen waar knaagdieren kunnen binnenkomen. Houd hierbij rekening dat muizen door hele nauwe openingen kunnen kruipen. Een strook van 20 cm perspex rondom de volière zorgt er voor dat jonge muizen niet door het gaas in de volière kunnen kruipen.
- Breng perspexplaatjes aan de buitenkant van de volière aan ter plaatse van de voerplank. Dit voorkomt dat wilde vogels de hele dag aan het gaas hangen om een graantje mee te pikken. Zij kunnen dan de volière besmetten met de uitwerpselen.
- Maak de volière regelmatig schoon. Als u onder de zitstokken absorberende korrels aanbrengt scheelt dat veel werk en de mest droogt dan snel uit.
- Reinig etensbakjes en drinkflesjes dagelijks. Het beste is om alles dubbel te hebben. Etensbakjes en drinkflesjes kunnen in de afwasautomaat worden gewassen.
- Laat badschalen niet langer dan een uur in de volière staan.
- Zitstokken moeten zo geplaatst worden dat bevuiling van drink- en voerbakken niet mogelijk is. Ook het regelmatig schoonmaken van deze zitstokken moet goed mogelijk zijn. De voorkeur gaat dus uit naar stokken die gemakkelijk los te halen zijn, zodat ze wekelijks vervangen kunnen worden door schone exemplaren.
- Breng schrikdraad aan om katten op een afstand te houden. Dit is niet wreed. Katten die hier eenmaal mee te maken hebben gehad keren niet meer terug. Een vogelhouder die in alle staten is omdat een nest verloren is gegaan of dat vogels zich 's nachts

hebben dood gevlogen tegen het gaas, is vele malen gevaarlijker voor katten dan schrikdraad.

Soort volière

Wanneer u Europese vogels gaat houden moet u zichzelf eerst de vraag stellen of u vogels houdt voor de kleur, de zang, als aanvulling op de architectuur van de tuin, of dat het de bedoeling is serieus met het opzetten van stammen en kweeklijnen te beginnen. In het eerste geval kunt u kiezen voor een gemengde volière waarin een aantal soorten worden gehuisvest. Het kweken zal dan geen grote prioriteit moeten hebben. Hoewel vogels ook in een gemengde volière vaak tot nestelen over zullen gaan, is het resultaat altijd aanmerkelijk minder dan wanneer de vogels in aparte kooien of volières koppelgewijs worden gehuisvest. In een gemengde volière kunnen de volgende soorten over het algemeen zonder problemen samen worden gehouden: Sijzen, barmsijzen, groenlingen, goudvinken, fraters, haakbekken en putters

Een combinatie van kweekvolières en een meer natuurlijke volière. De polycarbonaat strook rondom de volière zorgt er voor dat muizen door het gladde oppervlak er niet in kunnen komen. Foto: John van der Jagt

Uiteraard is de hoeveelheid soorten die u bij elkaar plaatst sterk afhankelijk van de ruimte die u beschikbaar hebt. Als vuistregel kunt u voor een gemengde volière het beste één vogel per m³ aanhouden. Ook is het karakter van de vogel bepalend of het bij elkaar plaatsen een succes wordt. Observeren, zeker in de aanloop naar het broedseizoen, is belangrijk. Dominante soorten kunnen andere vogels soms hardnekkig najagen of bij de voederplaats weggagen. Indien u dit constateert is ingrijpen noodzakelijk. Wanneer u de vogels koppelgewijs huisvest, kan er voor gekozen worden de koppels ook in de rustperiode bij elkaar te laten. Sommige soorten, zoals haakbekken, kunnen het beste altijd als koppel bij elkaar gelaten worden,

terwijl sommige insectenetende vogels in de rustperiode apart gehuisvest moeten worden, omdat ze elkaar buiten het broedseizoen naar het leven staan.

Speciaalclub Europese Cultuurvogels: John van der Jagt